

CERES-opdatering nr. 4 om ret og sikkerhed: Iran og Mellemøsten

Af Cornelius Wiesener, Marc Schack og Astrid Kjeldgaard-Pedersen

4. marts 2026

I denne CERES-opdatering nr. 4 ser vi nærmere på efterlevelsen af en række konkrete folkeretlige regler i forbindelse med krigen i Iran og Mellemøsten:

- Var ayatollah Khamenei et lovligt militært mål?
- Hvad siger folkeretten om brugen af klyngeammunition?
- Var det formodede amerikanske angreb på en iransk pigeskole en krænkelse af den humanitære folkeret?
- Hvad siger folkeretten om de lande i regionen, som Iran har ramt i flere gengældelsesangreb?

Som beskrevet i [CERES-opdatering nr. 3](#) har USA og Israel ikke fremlagt dokumentation for, at angrebet på Iran finder sted inden for rammerne af selvforsvarsretten, jf. FN Paktens artikel 51. Senest har [USA's udenrigsminister, Marco Rubio](#), forklaret som følger: *"We knew that there was going to be an Israeli action. We knew that that would precipitate an attack against American forces, and we knew that if we didn't pre-emptively go after them before they launched those attacks, we would suffer higher casualties."* Det er oplagt ikke gangbar folkeretlig argumentation, at selvforsvarsretten udløses, fordi ens allierede planlægger et angreb, som må forventes at føre til modangreb. Hverken Israel eller USA har så vidt vides indgivet en artikel 51-meddelelse til FN's Sikkerhedsråd i forbindelse med den aktuelle konflikt. Det har derimod bl.a. [UK](#) og [Kuwait](#) i forlængelse af Irans gengældelsesangreb mod flere lande i regionen, som omtales nedenfor.

Var ayatollah Khamenei et lovligt militært mål?

Irans øverste leder gennem 36 år, Ali Khamenei, blev dræbt i forbindelse med et amerikansk-israelsk angreb den 28. februar 2026. Som beskrevet i bl.a. [InterMil-opdatering nr. 27 om Iran og Israel](#) skelner man i internationale væbnede konflikter mellem kombattanter og civile. Kombattanter er som udgangspunkt lovligt militære mål, mens civile generelt er beskyttet mod angreb. Civile mister imidlertid deres beskyttelse, hvis de tager direkte del i fjendtlighederne. Hvis statens politiske leder samtidig er øverstkommanderende for de militære styrker, således som det var tilfældet for Irans præstestyre (se fsva. [Putin InterMil-opdatering nr. 1 om konflikten i Ukraine](#)), er han/hun uden videre et lovligt militært mål. Men selv hvis Khamenei ikke havde været øverstkommanderende kunne det have været lovligt at dræbe ham, hvis han på angrebstidspunktet deltog aktivt i fjendtlighederne, f.eks. ved at beordre modangreb mod USA og Israel eller i øvrigt bidrage til de iranske styrkers militære strategi.

Hvad siger folkeretten om brugen af klyngeammunition?

Allerede kort tid inde i den aktuelle konflikt mellem Iran og USA/Israel [anklagede](#) Israel Iran for at affyre klyngeammunition mod civile områder i Israel. Samme anklage blev også fremført under 12-dags-krigen i juni 2025, og dengang lykkedes det bl.a. [Amnesty International](#) at verificere oplysningerne om Irans brug af klyngeammunition og nedfald over civile områder i Israel. Som beskrevet i [InterMil-opdatering nr. 2 om folkeretten og krigen i Ukraine](#), defineres "Klyngeammunition" i artikel 2 i Konvention om Klyngeammunition af 2008 (også kaldet Oslokonventionen) som "konventionel ammunition, der er konstrueret til at

spredde eller frigøre eksplosiv subammunition, der vejer mindre end 20 kg pr. genstand, og indeholder sådan eksplosiv subammunition." I medfør af konventionens artikel 1 er det forbudt at "bruge" klyngeammunition, ligesom man bl.a. ikke må "fremstille" og "oplagre" klyngeammunition eller "tilskynde" til, at andre gør det. Som det er tilfældet for alle traktatbestemmelser, der ikke samtidig er omfattet af folkeretlig sædvaneret, er Konventionen om klyngeammunition kun bindende for de stater, der har tiltrådt den. Hverken Israel, Iran eller USA er blandt de 111 stater, der har ratificeret konventionen, og den finder derfor ikke anvendelse i forhold til nogen af de stridende parter. Men det betyder ikke, at brugen af klyngeammunition er ureguleret. Parterne skal efterleve de generelle regler om angreb i væbnet konflikt, herunder reglerne om distinktion, proportionalitet og forsigtighedsforanstaltninger. Disse regler er kodificeret i Tillægsprotokol 1 af 1977 til Genèvekonventionerne af 1949, som ingen af parterne dog heller har ratificeret. Reguleringen i tillægsprotokollen er dog i høj grad udtryk for sædvaneret og er således bindende for parterne i dette omfang. I forlængelse heraf er det derfor centralt, at det grundlæggende er svært at opfylde pligten til at skelne mellem militære mål og civile (distinktionsprincippet), hvis man bruger klyngeammunition på steder, hvor der er mange civile, f.eks. i byer. Det samme gælder kravet om, at den militære fordel ved at ramme et bestemt mål skal balanceres over for de civile tab, der må forventes ved angrebet (proportionalitetsprincippet). Endelig er der pligten til at træffe "alle gennemførlige forsigtighedsforanstaltninger" i valget af angrebsmidler. Også her er klyngeammunition problematisk, fordi det er særdeles vanskeligt at forudse præcist, hvor og hvornår subammunitionen vil detonere. Der vil desuden ofte blive efterladt usprængte elementer på jorden, som kan være til stor fare for befolkningen mange år ud i fremtiden. Efter omstændighederne kan

brug af klyngegevåben udgøre en krigsforbrydelse, navnlig når ammunitionen anvendes i byområder.

Var det formodede amerikanske angreb på en iransk pigeskole en krænkelse af den humanitære folkeret?

De amerikanske og israelske angreb mod Iran har medført betydelige civile tab. Det mest alvorlige eksempel synes at være bombningen af en pigeskole i byen Minab på krigens første dag, hvor mere end 168 personer blev dræbt, herunder mange skolepiger mellem 7 og 12 år. Næsten 100 yderligere blev såret. Marco Rubio har udtalt, at USA aldrig bevidst ville have rettet et angreb mod en skole. Pigeskolen lå imidlertid kun omkring 600 meter fra en flådestation tilhørende Irans Revolutionsgarde (IRGC). Skolen var tidligere en del af IRGC-komplekset og blev først adskilt fra dette med en mur i 2016. Hvis det viser sig, at målet for angrebet var flådestationen, og at skolen blev ramt ved en fejl, udgør hændelsen ikke en krænkelse af reglerne om distinktion og proportionalitet. Det kan dog fortsat være en tilsidesættelse af forpligtelsen til at træffe alle gennemførlige forsigtighedsforanstaltninger.

En mulig brug af et forældet kort over flådestationen og utilstrækkelige efterretninger lader sig vanskeligt forene med pligten til at verificere ethvert mål før angrebet. Man kunne formentlig også have observeret området i dagene forud og bemærket tilstedeværelsen af skoleelever og forældre. Et angreb i nattetimerne ville desuden næppe have medført civile tab.

Vurderingen afhænger dog også af, hvor dynamisk situationen har været. Hvis amerikanske styrker f.eks. var kommet under angreb fra flådebasen, ville tidsrummet til at gennemføre fulde forsigtighedsforanstaltninger før et modsvar have været betydeligt reduceret. I så fald fremstår det mindre sandsynligt, at der

foreligger en krænkelse af den humanitære folkeret. Dermed er det også uklart, om fejlbombningen kan kvalificeres som en krigsforbrydelse – uanset det meget høje civile tabstal.

Hvad siger folkeretten om de lande i regionen, som Iran har ramt i flere gengældelsesangreb?

Som beskrevet i CERES-opdatering nr. 3 er de aktuelle amerikansk-israelske angreb en klar overtrædelse af magtanvendelsesforbuddet, jf. FN-Pagten artikel 2, stk. 4. Iran har derfor ret til at bruge militær magt i selvforsvar.

Iran svarede igen med missil- og droneangreb, bl.a. mod amerikanske baser i flere Golfstater, herunder Bahrain, De Forenede Arabiske Emirater, Kuwait, Qatar og Saudi-Arabien. Angrebene ramte også områder i lande langt fra amerikanske militærbaser.

Disse angreb fra Irans side strider efter alt at dømme mod FN-pagten. Golfstaterne har ikke angrebet Iran og fastholder, at der ikke er udgået angreb mod Iran fra amerikanske baser på deres territorium. Da de tilsyneladende ikke har tilladt, at deres territorium blev brugt til ulovlig brug af magt mod Iran, kan Iran ikke påberåbe sig selvforsvarsretten over for dem. Iran overskred under alle omstændigheder grænserne for proportionelt selvforsvar ved ikke kun at angribe amerikanske baser, men også områder langt fra sådanne installationer. Golfstaterne er med andre ord blevet ramt i strid med magtanvendelsesforbuddet, hvilket også fremgår af udmeldinger fra Den Afrikanske Union og Den Arabiske Liga. Golfstaterne kan følgelig påberåbe sig retten til selvforsvar og kan opfordre andre stater til at yde bistand i kollektivt selvforsvar. UK har udtalt, at landet vil støtte Golfstaterne og anvende sine kapaciteter i regionen til at opfange droner og missiler rettet mod dem.

Mere problematisk har UK også givet tilladelse til, at USA anvender britiske

militærbaser (Diego Garcia på Chagos-øerne og Akrotiri på Cypern) til at angribe Iran for at forhindre yderligere gengældelsesangreb mod Golfstaterne. Her er folkeretseksperter uenige om udstrækningen af selvforsvarsretten holder – navnlig på grund af den oprindelige amerikansk-israelske magtanvendelse mod Iran.

De iranske gengældelsesangreb – uanset deres ulovlighed – har gjort Golfstaterne til parter i den væbnede konflikt. Den humanitære folkeret finder dermed fuld anvendelse på kamphandlingerne. Mens amerikanske og lokale militærbaser udgør lovlige militære mål, vil angreb rettet mod beboelsesområder og andre civile objekter være i strid med angrebsreglerne.

Om CERES-opdateringerne:

Center for Ret og Sikkerhed (CERES) på Det Juridiske Fakultet, KU, udsender løbende opdateringer om juridiske problemstillinger, der opstår i relation til den aktuelle sikkerhedssituation – såvel nationalt som internationalt. Vi adresserer både temaer, som har været rejst i medierne, og temaer, som ligger i forlængelse af vores forskning.

Om InterMil-projektet:

En del af CERES' forskning gennemføres inden for rammerne af InterMil-projektet, som består i praksisnær juridisk forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for militære studier. InterMil-projektet blev etableret ved en aftale mellem Det Juridiske Fakultet (i samarbejde med Forsvarsakademiet) og Center for Militære Studier, KU, som et led i implementeringen af forsvarsforliget 2018-2023. Projektet videreføres i indeværende forligsperiode.

Kontakt forfatterne:

marc.schack@jur.ku.dk
astrid.kjeldgaard-pedersen@jur.ku.dk
cornelius.wiesener@jur.ku.dk